

20TH LATIN SUMMER SCHOOL

JANUARY 20-24, 2014

Education Building, University of Sydney

LEVEL 4.X

Instructor: **BOB COWAN**

Roman culture, like Greek, from which it derived such influence, had two more-or-less opposite models of human history: decline and progress. Narratives of decline, going back at least to Hesiod's *Works and Days*, tended to construct a Golden Age of perfect morality, happiness and communion with the divine, from which mankind had declined, usually in colour-coded steps, to the present era of vice, toil and impiety. Narratives of progress emphasized how (hard-)primitive early humans steadily acquired the advantages of culture, civilization and technology, progressing from a nasty, brutish and short life to one enhanced by the benefits of wine, lawyers and song. Sometimes these narratives are interwoven in uneasy tension, as in Virgil's *Aeneid*. Often they are combined and almost harmonized, as a decline in morality is depicted as the price of (or the spur to) advances in culture such as farming, mining, navigation and city-building. In Rome, the picture is further complicated by the Romans' distinctive nostalgia for the temporally distant ideal of the early Republican past and its spatial analogue in the contemporary Italian countryside. Yet another degree of tension was added in Augustan Rome by the simultaneous fetishizing of old-fashioned values and glorification of its magnificent modern architecture: the same *princeps* who only wore clothes woven by his female relatives also boasted of finding the city built of brick and leaving it built of marble.

This week, we shall look at passages from seven poems ranging from the 50s BCE to the reign of Tiberius. Most are from 'didactic' poems, such as Lucretius' *De rerum natura*, an Epicurean account of the universe, including mankind, Virgil's *Georgics*, ostensibly about farming, but with far broader concerns about man's place in the cosmos, Manilius' *Astronomica* on the 'science' of astrology, and Germanicus' Latin version of the Hellenistic poet Aratus' *Phaenomena*, also on star-lore. However, we shall also look at passages from Horace's satire and Propertius' elegy engaging with these motifs, concluding with a passage which draws together most of the key strands: the praise of modernity in Ovid's (paradoxically) elegiac didactic poem, the *Ars Amatoria*.

Commentaries are readily available on most of these texts, and I would particularly recommend:

- Emily Gowers on Horace *Satires* 1 (CUP)
- Monica Gale on Lucretius 5 (Aris & Phillips)
- Richard Thomas on *Georgics* 1 (CUP)
- Gregory Hutchinson on Propertius 4 (CUP)
- Roy Gibson on Ovid *Ars* 3 (CUP)

There is a great deal of bibliography on all the texts, and I am happy to make suggestions to anyone who asks for it. In terms of a general survey of the topic, I would recommend:

- Gordon Campbell, *Strange Creatures: Anthropology in Antiquity* (Bloomsbury 2006).

Please don't hesitate to contact me (bob.cowan@sydney.edu.au) if you've any questions. Otherwise, I look forward to seeing you in January.

Monday: Classic Decline and Parodic Progress – Germanicus and Horace

Germanicus *Aratea* 96-139

Virginis inde subest facies, cui plena sinistra
fulget Spica manu maturisque ardet aristis.
quam te, diua, uocem? tangunt mortalia si te
carmina nec surdam praebes uenerantibus aurem
exosa heu mortale genus, medio mihi cursu 100
stabunt quadrupedes et flexis laetus habenis
teque tuumque canam terris uenerabile numen.

Aurea pacati regeres cum saecula mundi
Iustitia inuiolata malis, placidissima uirgo,
siue illa Astraevi genus es, quem fama parentem 105
tradidit astrorum, seu uera intercidit aeuo
ortus fama tui, mediis te laeta ferebas
sublimis populis nec dedignata subire
tectata hominum et puros sine crimine, diua, penatis
iura dabas cultuque nouo rude uulgus in omnem 110
formabas uitae sinceris artibus usum.

nondum uesanos rabies nudauerat ensis
nec consanguineis fuerat discordia nota,
ignotique maris cursus, priuataque tellus
grata satis, neque per dubios auidissima uentos 115
spes procul amotas fabricata naue petebat
diuitias, fructusque dabat placata colono
sponte sua tellus nec parui terminus agri
praestabat dominis, sine eo tutissima, rura.

At postquam argenti creuit deformior aetas, 120
rarius inuisit maculatas fraudibus urbis
seraque ab excelsis descendit montibus ore
uelato tristisque genas abscondita rica,
nulliusque larem, nullos adit illa penatis.

tantum, cum trepidum uulgus coetusque notauit, 125
increpat 'o patrum suboles oblita priorum,
degeneres semper semperque habitura minoris,
quid me, cuius abit usus, per uota uocatis?
quaerenda est sedes nobis noua; saecula uestra
artibus indomitis tradam scelerique cruento'. 130

haec effata super montis abit alite cursu,
attonitos linquens populos grauiora pauentis.

Aerea sed postquam proles terris data, nec iam
semina uirtutis uitii demersa resistunt

ferrique inuento mens est laetata metallo, 135
polluit et taurus mensas assuetus aratro,
deseruit propere terras iustissima uirgo,
et caeli sortita locum, qua proximus illi
tardus in occasu sequitur sua plaustra Bootes.

Horace *Satires* 1.3.96-124

quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
cum uentum ad uerum est: sensus moresque repugnant
atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
cum prorepserunt primis animalia terris,
mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter 100
unguibus et pugnis, dein fustibus atque ita porro
pugnabant armis, quae post fabricauerat usus,
donec uerba, quibus uoces sensusque notarent,
nominaque inuenere; dehinc absistere bello,
oppida coeperunt munire et ponere leges, 105
ne quis fur esset neu latro neu quis adulter.
nam fuit ante Helenam cunnus taeterrima belli
causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
quos uenerem incertam rapiantis more ferarum
uiribus editior caedebat ut in grege taurus. 110
iura inuenta metu iniusti fateare necesse est,
tempora si fastosque uelis euoluere mundi.
nec natura potest iusto discernere iniquum,
diuidit ut bona diuersis, fugienda petendis,
nec uincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque, 115
qui teneros caules alieni fregerit horti
et qui nocturnus sacra diuum legerit. adsit
regula, peccatis quae poenas inroget aequas,
ne scutica dignum horribili sectere flagello.
nam ut ferula caedas meritum maiora subire 120
uerbera, non uereor, cum dicas esse paris res
furta latrociniiis et magnis parua mineris
falce recisurum simili te, si tibi regnum
permittant homines.

Tuesday: The Golden Age demythologized – Lucretius

Lucretius 5.925-1010

Et genus humanum multo fuit illud in aruis 925
durius, ut decuit, tellus quod dura creasset,
et maioribus et solidis magis ossibus intus
fundatum, ualidis aptum per uiscera neruis,
nec facile ex aestu nec frigore quod caperetur
nec nouitate cibi nec labi corporis ulla. 930
multaque per caelum solis uoluentia lustra
uolgiuago uitam tractabant more ferarum.
nec robustus erat curui moderator aratri
quisquam, nec scibat ferro molirier arua
nec noua defodere in terram uirgulta neque altis 935
arboribus ueteres decidere falcibus ramos.
quod sol atque imbres dederant, quod terra creatat
sponte sua, satis id placabat pectora donum.
glandiferas inter curabant corpora quercus
plerumque; et quae nunc hiberno tempore cernis 940
arbita puniceo fieri matura colore,
plurima tum tellus etiam maiora ferebat.
multaque praeterea nouitas tum florida mundi
pabula dura tulit, miseris mortalibus ampla.
at sedare sitim fluuii fontesque uocabant, 945
ut nunc montibus e magnis decursus aquai
claricitat late sitientia saecla ferarum.
denique nota uagis siluestria templa tenebant
nympharum, quibus e scibant umore fluenta
lubrica proluuie larga lauere umida saxa, 950
umida saxa, super uiridi stillantia musco,
et partim plano scatere atque erumpere campo.
necdum res igni scibant tractare neque uti
pellibus et spoliis corpus uestire ferarum,
sed nemora atque cauos montis siluasque colebant 955
et frutices inter condebant squalida membra
uerbera uentorum uitare imbrisque coacti.
nec commune bonum poterant spectare neque ullis
moribus inter se scibant nec legibus uti.
quod cuique obtulerat praedae fortuna, ferebat 960
sponte sua sibi quisque ualere et uiuere doctus.
et Venus in siluis iungebat corpora amantum;
conciliabat enim uel mutua quamque cupido

uel uiolenta uiri uis atque inpena libido
 uel pretium, glandes atque arbita uel pira lecta. 965
 et manuum mira freti uirtute pedumque
 consecabantur siluestria saecula ferarum
 missilibus saxis et magno pondere clauae. 975
 multaque uincebant, uitabant pauca latebris; 968
 saetigerisque pares subus siluestria membra
 nuda dabant terrae nocturno tempore capti, 970
 circum se foliis ac frondibus inuoluentes.
 nec plangore diem magno solemque per agros
 quaerebant pauidi palantes noctis in umbris,
 sed taciti respectabant somnoque sepulti,
 dum rosea face sol inferret lumina caelo. 976
 a paruis quod enim consuerant cernere semper
 alterno tenebras et lucem tempore gigni,
 non erat ut fieri posset mirarier umquam
 nec diffidere, ne terras aeterna teneret 980
 nox in perpetuum detracto lumine solis.
 sed magis illud erat curae, quod saecula ferarum
 infestam miseris faciebant saepe quietem.
 eiectique domo fugiebant saxea tecta
 spumigeri suis aduentu ualidique leonis 985
 atque intempesta cedebant nocte pauentes
 hospitibus saeuis instrata cubilia fronde.
 nec nimio tum plus quam nunc mortalia saecula
 dulcia linquebant lamentis lumina uitae.
 unus enim tum quisque magis deprensus eorum 990
 pabula uiua feris praebebat, dentibus haustus,
 et nemora ac montis gemitu siluasque replebat
 uiua uidens uiuo sepeliri uiscera busto.
 at quos effugium seruaret corpore adeso,
 posterius tremulas super ulcera tetra tenentes 995
 palmas horriferae accibant uocibus Orcum,
 donique eos uita priuarant uermina saeua
 expertis opis, ignaros quid uolnera uellent.
 at non multa uirum sub signis milia ducta
 una dies dabat exitio nec turbida ponti 1000
 aequora lidebant nauis ad saxa uirosque.
 tum temere in cassum frustra mare saepe coortum
 saeuibat leuiterque minas ponebat inanis,
 nec poterat quemquam placidi pellacia ponti
 subdola pellicere in fraudem ridentibus undis. 1005

improba nauigii ratio tum caeca iacebat.
 tum penuria deinde cibi languentia leto
 membra dabat, contra nunc rerum copia mersat.
 illi imprudentes ipsi sibi saepe uenenum
 uergebant, nunc se perdunt sollertius ipsi. 1010

Wednesday: The Iron Age remythologized – Virgil’s Georgics

Virgil Georgics 1.118-203

Nec tamen, haec cum sint hominumque boumque labores
 uersando terram experti, nihil improbus anser
 Strymoniaeque grues et amaris intiba fibris 120
 officiant aut umbra nocet. pater ipse colendi
 haud facilem esse uiam uoluit, primusque per artem
 mouit agros, curis acuens mortalia corda
 nec torpere graui passus sua regna ueterno.
 ante Iouem nulli subigebant arua coloni: 125
 ne signare quidem aut partiri limite campum
 fas erat; in medium quaerebant, ipsaque tellus
 omnia liberius nullo poscente ferebat.
 ille malum uirus serpentibus addidit atris
 praedarique lupos iussit pontumque moueri, 130
 mellaque decussit foliis ignemque remouit
 et passim riuis currentia uina repressit,
 ut uarias usus meditando extunderet artis
 paulatim, et sulcis frumenti quaereret herbam,
 ut silicis uenis abstrusum excuderet ignem. 135
 tunc alnos primum fluuii sensere cauatas;
 nauita tum stellis numeros et nomina fecit
 Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton.
 tum laqueis captare feras et fallere uisco
 inuentum et magnos canibus circumdare saltus; 140
 atque alius latum funda iam uerberat amnem
 alta petens, pelagoque alius trahit umida lina.
 tum ferri rigor atque argutae lammina serrae
 (nam primi cuneis scindebant fissile lignum),
 tum uariae uenere artes. labor omnia uicit 145
 improbus et duris urgens in rebus egestas.
 prima Ceres ferro mortalis uertere terram
 instituit, cum iam glandes atque arbuta sacrae
 deficerent siluae et uictum Dodona negaret.

mox et frumentis labor additus, ut mala culmos 150
 esset robigo segnisque horreret in aruis
 carduus; intereunt segetes, subit aspera silua
 lappaeque tribolique, interque nitentia culta
 infelix lolium et steriles dominantur auenae.
 quod nisi et adsiduis herbam insectabere rastris 155
 et sonitu terrebis auis et ruris opaci
 falce premes umbras uotisque uocaueris imbrem,
 heu magnum alterius frustra spectabis aceruum
 concussaque famem in siluis solabere quercu.
 Dicendum et quae sint duris agrestibus arma, 160
 quis sine nec potuere seri nec surgere messes:
 uomis et inflexi primum graue robur aratri,
 tardaue Eleusinae matris uoluentia plaustra,
 tribulaque traheaeque et iniquo pondere rastris;
 uirgea praeterea Celei uilisque supellex, 165
 arbuteae crates et mystica uannus Iacchi;
 omnia quae multo ante memor prouisa repones,
 si te digna manet diuini gloria ruris.
 continuo in siluis magna ui flexa domatur
 in burim et curui formam accipit ulmus aratri. 170
 huic a stirpe pedes temo protentus in octo,
 binae aures, duplici aptantur dentalia dorso.
 caeditur et tilia ante iugo leuis altaque fagus
 stiuaque, quae currus a tergo torqueat imos,
 et suspensa focus explorat robora fumus. 175
 Possum multa tibi ueterum praecepta referre,
 ni refugis tenuisque piget cognoscere curas.
 area cum primis ingenti aequanda cylindro
 et uertenda manu et creta solidanda tenaci,
 ne subeant herbae neu puluere uicta fatiscat, 180
 tum uariae inludant pestes: saepe exiguus mus
 sub terris posuitque domos atque horrea fecit,
 aut oculis capti fodere cubilia talpae,
 inuentusque cauis bufo et quae plurima terrae
 monstra ferunt, populatque ingentem farris aceruum 185
 curculio atque inopi metuens formica senectae.
 contemplator item, cum se nux plurima siluis
 induet in florem et ramos curuabit olentis:
 si superant fetus, pariter frumenta sequentur
 magnaue cum magno ueniet tritura calore; 190
 at si luxuria foliorum exuberat umbra,

nequiquam pinguis palea teret area culmos.
 semina uidi equidem multos medicare serentis
 et nitro prius et nigra perfundere amurca,
 grandior ut fetus siliquis fallacibus esset 195
 et quamuis igni exiguo properata maderent.
 uidi lecta diu et multo spectata labore
 degenerare tamen, ni uis humana quotannis
 maxima quaeque manu legeret: sic omnia fatis
 in peius ruere ac retro sublapsa referri, 200
 non aliter quam qui aduerso uix flumine lembum
 remigiis subigit, si bracchia forte remisit,
 atque illum in praeceps prono rapit alueus amni.

Thursday: The Ascent of the Astrologer--Manilius

Manilius *Astronomica* 1.25-112

Quem primum interius licuit cognoscere terris 25
 munere caelestum. quis enim condentibus illis
 clepsisset furto mundum, quo cuncta reguntur?
 quis foret humano conatus pectore tantum,
 inuitis ut dis cuperet deus ipse uideri,
 sublimis aperire uias inumque sub orbem 32
 et per inane suis parentia finibus astra?
 tu princeps auctorque sacri, Cyllenie, tanti; 30
 per te iam caelum interius, iam sidera nota
 nominaque et cursus signorum, pondera, uires, 34
 maior uti facies mundi foret, et ueneranda 35
 non species tantum sed et ipsa potentia rerum,
 sentirentque deum gentes qua maximus esset.
 et natura dedit uires seque ipsa reclusit 40
 regalis animos primum dignata mouere
 proxima tangentis rerum fastigia caelo,
 qui domuere feras gentes oriente sub ipso,
 [quas secatur Euphrates, in quas et Nilus abundat]
 qua mundus redit et nigras super euolat urbes. 45
 tum qui templa sacris coluerunt omne per aeuum
 delectique sacerdotes in publica uota
 officio uinxere deum; quibus ipsa potentis
 numinis accendit castam praesentia mentem,
 inque deum deus ipse tulit patuitque ministris. 50
 hi tantum mouere decus primique per artem

sideribus uidere uagis pendentia fata.
singula nam proprio signarunt tempora casu,
longa per assiduas complexi saecula curas:
nascendi quae cuique dies, quae uita fuisset, 55
in quas fortunae leges quaeque hora ualeret,
quantaque quam parui facerent discrimina motus.
postquam omnis caeli species, redeuntibus astris,
percepta, in proprias sedes, et reddita certis
fatorum ordinibus sua cuique potentia formae, 60
per uarios usus artem experientia fecit
exemplo monstrante uiam, speculataque longe
deprendit tacitis dominantia legibus astra
et totum aeterna mundum ratione moueri
fatorumque uices certis discernere signis. 65
Nam rudis ante illos nullo discrimine uita
in speciem conuersa operum ratione carebat
et stupefacta nouo pendebat lumine mundi,
tum uelut amisso maerens, tum laeta ren<ato;
surgentem neque enim totiens Titana fug>atis 69a
sideribus, uariosque dies incertaque noctis 70
tempora nec similis umbras, iam sole regresso
iam propiore, suis poterat discernere causis.
necdum etiam doctas sollertia fecerat artes,
terraque sub rudibus cessabat uasta colonis;
tumque in desertis habitabat montibus aurum, 75
immotusque nouos pontus subduxerat orbis,
nec uitam pelago nec uentis credere uota
audebant; se quisque satis nouisse putabant.
sed cum longa dies acuit mortalia corda
et labor ingenium miseris dedit et sua quemque 80
aduigilare sibi iussit fortuna premendo,
seducta in uarias certarunt pectora curas
et, quodcumque sagax temptando repperit usus,
in commune bonum commentum laeta dederunt.
tunc et lingua suas accepit barbara leges, 85
et fera diuersis exercita frugibus arua,
et uagus in caecum penetrauit nauita pontum,
fecit et ignotis iter in commercia terris.
tum belli pacisque artes commenta uetustas;
semper enim ex aliis alias proseminat usus. 90
ne uulgata canam, linguas didicere uolucrum,
consultare fibras et rumpere uocibus angues,

sollicitare umbras imumque Acheronta mouere,
 in noctemque dies, in lucem uertere noctes.
 omnia conando docilis sollertia uicit. 95
 nec prius imposuit rebus finemque modumque
 quam caelum ascendit ratio cepitque profundam
 naturam rerum causis uiditque quod usquam est.
 nubila cur tanto quaterentur pulsa fragore,
 hiberna aestiua nix grandine mollior esset, 100
 arderent terrae solidusque tremesceret orbis;
 cur imbres ruerent, uentos quae causa moueret
 peruidit, soluitque animis miracula rerum
 eripuitque Ioui fulmen uiresque tonandi
 et sonitum uentis concessit, nubibus ignem. 105
 quae postquam in proprias deduxit singula causas,
 uicinam ex alto mundi cognoscere molem
 intendit totumque animo comprehendere caelum,
 attribuitque suas formas, sua nomina signis,
 quasque uices agerent certa sub sorte notauit 110
 omniaque ad numen mundi faciemque moueri,
 sideribus uario mutantibus ordine fata.

Friday: The Rise and Fall of Elegiac Rome

Propertius 4.1.1-54

Hoc quodcumque uides, hospes, qua maxima Romast,
 ante Phrygem Aenean collis et herba fuit;
 atque ubi Nauali stant sacra Palatia Phoebo,
 Euandri profugae procubuere boues.
 fictilibus creuere deis haec aurea templa, 5
 nec fuit opprobrio facta sine arte casa;
 Tarpeiusque Pater nuda de rupe tonabat,
 et Tiberis nostris aduena murus erat.
 qua gradibus domus ista, Remi se sustulit olim:
 unus erat fratrum maxima regna focus. 10
 Curia, praetexto quae nunc nitet alta senatu,
 pellitos habuit, rustica corda, Patres.
 bucina cogebat priscos ad uerba Quirites:
 centum illi in prati saepe senatus erat.
 nec sinuosa cauo pendebant uela theatro, 15
 pulpita sollemnis non oluere crocos.
 nulli cura fuit externos quaerere diuos,

cum tremere patrio pendula turba sacro,
 annuaque accenso celebrante Parilia faeno,
 qualia nunc curto lustra nouantur equo. 20
 Vesta coronatis pauper gaudebat asellis,
 ducebant macrae uilia sacra boues.
 parua saginati lustrabant compita porci,
 pastor et ad calamos exta litabat ouis.
 uerbera pellitus saetosa mouebat arator, 25
 unde licens Fabius sacra Lupercus habet.
 nec rudis infestis miles radiabat in armis:
 miscebant usta proelia nuda sude.
 prima galeritus posuit praetoria Lycmon,
 magnaue pars Tatio rerum erat inter oues. 30
 hinc Titius Ramnesque uiri Luceresque Soloni,
 quattuor hinc albos Romulus egit equos.
 quippe suburbanae parua minus urbe Bouillae,
 tunc ubi Fidenas longa erat isse uia; 36
 et stetit Alba potens, albae suis omine nata, 35
 et, qui nunc nulli, maxima turba Gabi. 34
 nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus: 37
 sanguinis altricem non putet esse lupam.
 huc melius profugos misisti, Troia, Penates;
 heu quali uectast Dardana puppis aue, 40
 arma resurgentis portans uictricia Troiae! 47
 felix terra tuos cepit, Iule, deos. 48
 iam bene spondebant tunc omina, quod nihil illos 41
 laeserat abiegni uenter apertus equi,
 cum pater in nati trepidus ceruice pependit,
 et ueritast umeros urere flamma pios.
 hinc animi uenere Deci Brutique secures, 45
 uexit et ipsa sui Caesaris arma Venus,
 si modo Auernalis tremulae cortina Sibyllae 49
 dixit Auentino rura pianda Remo, 50
 aut si Pergameae sero rata carmina uatis
 longaeuum ad Priami uera fuere caput:
 'dicam: Troia, cades et Troica Roma resurges! 87
 et maris et terrae regna superba cano. 88
 uertite equum, Danai! male uincitis! Ilia tellus 53
 uiuet, et huic cineri Iuppiter arma dabit.'

Ovid *Ars Amatoria* 3.101-28

ordior a cultu; cultis bene Liber ab uuis
prouenit, et culto stat seges alta solo.
forma dei munus: forma quota quaeque superbit?
pars uestrum tali munere magna caret.
cura dabit faciem; facies neglecta peribit, 105
Idaliae similis sit licet illa deae.
corpora si ueteres non sic coluere puellae,
nec ueteres cultos sic habuere uiros;
si fuit Andromache tunicas induta ualentes,
quid mirum? duri militis uxor erat. 110
scilicet Aiaci coniunx ornata uenires,
cui tegumen septem terga fuere boum?
simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma est,
et domiti magnas possidet orbis opes.
Aspice quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt: 115
Alterius dices illa fuisse Iouis.
Curia, concilio quae nunc dignissima tanto,
de stipula Tatio regna tenente fuit.
quae nunc sub Phoebos ducibusque Palatia fulgent,
quid nisi araturis pascua bubus erant? 120
prisca iuuent alios: ego me nunc denique natum
gratulor: haec aetas moribus apta meis.
non quia nunc terrae lentum subducitur aurum,
lectaque diuerso litore concha uenit:
nec quia decrescunt effosso marmore montes, 125
nec quia caeruleae mole fugantur aquae:
sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
rusticitas, priscis illa superstes auis.